

Marek Nowacki

Świebodzin, woj. zielonogórskie, St.
11, AZP: 55-14/11

Informator Archeologiczny : badania 23, 76-77

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pochew noży i złotą blaszkę, prawdopodobnie użytą również do ozdoby pochwy noża (obiekt 148). W czterech grobach znaleziono też monety srebrne, w tym 3 siekacze (ok. 1/4) i jedna w całości nominału. Na obecnym etapie badań pozostają one jeszcze nie rozpoznane.

Z uwagi na przedstawione wyżej cechy, chronologię oraz bliskie położenie cmentarzyska w Sowinkach w stosunku do grodu stoletcznego Poznania, stanowi ono ważne źródło do studiów nad początkowym okresem formowania się państwa polskiego.

Dokumentacja i materiały z badań przechowywane są w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Poznań.

Badania będą kontynuowane.

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23B patrz okres lateński
Stawki, gm. Dobra woj. konińskie St. 1 patrz neolit

Stobno, gm. Tuchola,
woj. bydgoskie,
St. 3, AZP: 26-36/9

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadzili: dr Małgorzata Kowalczyk-Kmiecicka, doc. Jerzy Kmiecicki,
mgr Maciej Trzeciński. Finansował Uniwersytet Łódzki. Pierwszy sezon badań.
Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy.

Stobno jest czwartym z kolei po Raciążu, Sławęcinie i Obkasie, skupiskiem osadniczym badanym w ramach programu badań mikroregionalnych na obszarze kasztelanii raciańskiej. Zespół ten w świetle szczegółowej penetracji badaniami powierzchniowymi zarysował się jako wyraźne skupisko.

Osadnictwo usadowiło się po południowej i południowo-zachodniej stronie jeziora Stobno, wyraźnie na terenach gleb biellicowych słabo gliniastych i torfowych.

W źródłach pisanych Stobno pojawia się po raz pierwszy w przywileju Wacława III z 1305 roku, w którym władca ten zatwierdza Piotrowi Święcy posiadanie wsi Raciąż i wioseczki (villule) Stobno. Z dokumentu z r. 1336, w którym komtur tucholski w imieniu wielkiego mistrza sprzedął wieś Stobno, dowiadujemy się o istnieniu tam dwóch karczm.

Z analizy geomorfologicznej i archeologicznej terenu wynikałoby, iż przez Stobno przebiegał szlak drożny z Raciąża do Tucholi. W omawianym zespole osadniczym, biorąc pod uwagę źródła archeologiczne, najciekawiej zarówno pod względem usytuowania jak też i bogactwa materiału znalezionej na powierzchni — rysowało się stanowisko 3. Znajduje się ono na stoku łagodnie opadającym do jeziora Stobno o ekspozycji południowo-wschodniej przy szosie Tuchola — Raciąż. Szosa ta w tym miejscu usytuowana jest najprawdopodobniej na starym szlaku drożnym. Zbiega się tu też kilka dróg. Biorąc pod uwagę informacje o karczmach — co najmniej jedna z nich usytuowana mogła być właśnie w tym miejscu.

W sierpniu 1989 r. przeprowadzono badania wykopaliskowe. Wyznaczono dwa odcinki o wymiarach 2,5 m x 5 m, które usytuowane zostały na linii W-E i oddalone od siebie o 10 m. Odcinki podzielono na działki 2,5 m x 2,5 m. Materiał wybierano w ramach działek oraz w ramach warstw mechanicznych, zgodnie z konfiguracją terenu — stratygrafia na obu działkach była taka sama. Poniżej warstwy darni, zalegała warstwa zbita, ciemnoszarej próchnicy. Znajdowano w niej niezbyt liczne materiały różnocoasowe od nowożytnego przez wczesnośredniowieczny, rzymski do wczesnolateńskiego i halsztackiego. Poniżej tej warstwy zalegała ciemna próchnica. Zlokalizowano w niej materiał wczesnośredniowieczny i lużycko-pomorski oraz na odcinku I zgrupowanie rudy darniowej. Wydaje się, że uchwycyliśmy poziom to dawny poziom użytkowy wczesnośredniowieczny. Nie udało się wydzielić obiektów. Badana część to południowy fragment osady. Więcej materiału wczesnośredniowiecznego występuje na północ od miejsca tegorocznych wykopów. Niestety nie można tam było podjąć badań wykopaliskowych ze względu na oprę właściciela gruntu. Do dalszych badań, obok w ogóle lepszego rozpoznania tego ciekawego, wielokulturowego zespołu osadniczego, zachęcają istotne informacje o lokalizacji karczm w Stobnie i wysoce prawdopodobnej, uchwyconej lokalizacji przynajmniej jednej z nich.

Materiały znajdują się w zbiorach Katedry Archeologii UŁ.

Prace badawcze będą kontynuowane.

Szelejewo, gm. Gąsawa woj. bydgoskie St. 39 patrz okres rzymski

Świebodzin, woj. zielonogórskie,
St. 11, AZP: 55-14/11

Muzeum Regionalne w Świebodzinie

Badania prowadził mgr Marek Nowacki. Finansował WKZ w Zielonej Górze oraz Muzeum w Świebodzinie. Drugi sezon badań. Obiekt obrony z faz B-C, E-F wczesnego średniowiecza.

Badania części południowej obiektu były kontynuacją rozpoznania z roku poprzedniego. Utrzymano linię wykopów w kierunkach północny-zachód południowy-wschód, rozszerzając ją na dalsze zewnętrzne zaplecze stanowiska i częściowo jego wnętrze. Powierzchnia badania objęła 94 m² (łącznie z rokiem ubiegłym 136 m²).

Po stronie zewnętrznej umocnienia rysuje się następujący układ: sztuczne zagłębienie (rodzaj fosy?), przynajmniej w części południowej, okalające obiekt, miejscami z dobrze zachowanymi konstrukcjami drewnianymi oraz pozbawiona w zasadzie tych konstrukcji strefa stabilizująca złożona z nasypu (nasypów) kamienno-ziemnego

zalegającego na warstwie faszyny i podłożu torfowo-murawowym. Szerokość zagłębienia stopniowo maleje: z ok. 6 m w partii najwyższej do mniej niż 4 m w partii niższej. Podstawę, rozpoznanego w roku ubiegłym, nasypu kamienno-ziemnego wzmacniają od strony zagłębienia nieociosane belki drewniane i dodatkowe kamienie.

Konstrukcje drewniane nie wykazują, zwłaszcza w niższych warstwach, jednolitego charakteru. Zarówno układ poszczególnych części konstrukcji, charakter formalny tych konstrukcji (belki ociosane lub nie) oraz skład gatunkowy drewna są odmienne w kilku częściach założenia. Nie można w tym przypadku wykluczyć różnic czasowych i funkcjonalnych.

Zarówno stratygrafia jak i materiał zabytkowy mogą wskazywać na dwufazowość przekształceń zewnętrznej strony umocnień. Część warstw strony zewnętrznej nosi również charakter niwelacyjny związany z nowożytną dewastacją obiektu.

Materiał zabytkowy w tej części to głównie ceramika, kości zwierzęce, niewielkie ilości polepy, nóż żelazny oraz dwa groty bełtów kuszy.

Wstępna eksploracja wnętrza stanowiska odsłoniła szerokie rozsypisko wału kamienno-ziemnego oraz punktowe koncentracje węgla drzewnych. Szerokość łączna nasypu w części najwyższej do dziś zachowanej wynosi ok. 6 m. Warstwy wnętrza, noszące charakter osadowy, są w znacznym stopniu nasycone materiałem zabytkowym, głównie ceramiką, fragmentami kości zwierzęcych oraz niewielką ilością polepy.

Datowanie obiektu można utrzymać w granicach faz B-C wczesnego średniowiecza, z wyraźną preferencją dla fazy C i nie można wykluczyć ponownego użytkowania jego walorów obronnych w późnych fazach wczesnego średniowiecza i w pełnym średniowieczu.

W bezpośrednim sąsiedztwie odkryto ostatnio osadę otwartą, mającą niewątpliwie związek z badanym stanowiskiem obronnym.

Badania będą kontynuowane.

|| Toruń St. 19 patrz okres rzymski

Wabcz, gm. Stolno,
woj. toruńskie,
St. 1, AZP 33-43/1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika Instytut
Archeologii i Etnografii w Toruniu

Badania prowadzili mgr mgr Wojciech Chudziak (kierownik badań) i Paweł Gurtowski oraz Jacek Bojarski (autor sprawozdania). Badania sondażowe — pierwszy sezon. Grodzisko wczesnośredniowieczne „Pogańka”, (X-XI wiek).

Stanowisko położone jest na silnie wyodrębnionym cyplu, odciętym dwiema strugami, na wysokiej krawędzi Pradoliny Wisły. Celem prac było zbadanie miąższości nawarstwień kulturowych, określenie charakteru zabudowy wnętrza i ustalenie chronologii obiektu.

Eksploracją objęto w pierwszym rzędzie miejsce styku wału z majdanem (wykopy nr II i VI — w części południowej i wschodniej podwała) oraz część centralną i przytykającą doń wschodnią partię majdanu (wykopy nr I, III, IV i V). Łączna przebadana powierzchnia wyniosła 14 m². W wykopie VI odkryto jeden obiekt mieszkalny — podziemiankę, o miąższości nawarstwień ok. 2 m. Pod względem konstrukcyjnym związany był on z wewnętrzną stroną wału. Wypełniszko tego obiektu stanowiły warstwy rumowiskowe, zawierające liczny materiał ceramiczny, datowany na 2 poł. X wieku. Chronologicznie powiązany z nim był obiekt typu gospodarczego, o miąższości ok. 60-80 cm, zlokalizowany we wschodniej części majdanu (wykopy nr IV i V). Odkryto w nim liczne fragmenty ceramiki naczyńowej, ułamki prążnicy, jak również przepaloną polepę.

W wykopach I i III, usytuowanych w części centralnej grodziska, nie stwierdzono żadnych warstw kulturowych.

Materiały z badań oraz dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu.

Badania na terenie grodziska będą kontynuowane.

|| Walków, gm. Osjaków woj. sieradzkie St. 3 patrz okres rzymski

Wielkopole, gm. Urszulla,
woj. chebnskie,
St. 5, AZP: 75-88/42

Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej
Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadziła mgr Halina Wróbel. Finansował UMCS w Lublinie. Pierwszy sezon badań. Wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe, ślady osadnictwa mezolitycznego, wczesnoneolitycznego (?), kultury Chłopice-Vesele, trzcinieckiej i łużyckiej.

Cmentarzysko położone jest w młodym, liściastym lesie w pobliżu Bagna Bubnów — z jego południowo-zachodniej strony — i liczy 11 kopców o średnicach do 10 m i średniej wysokości około 0,5 m.

Badaniami objęto jeden kurhan leżący na skraju lasu przy północno-wschodniej granicy cmentarzyska. Założono także 10 sondazy o wymiarach 10x1 m na przylegającym do lasu polu ornym. Eksplorowany kopiec o średnicy pierwotnej ok. 8 m i wysokości 0,6 m charakteryzował się następującym układem warstw: pod humusem znajdował się żółty piasek nasypowy o miąższości około 0,5 m a niżej piasista, siwawa warstwa piasku grubości do 0,3 m, zawierająca pozostałości humusu pierwotnego oraz przykrywająca zachowaną w części spagowej jamę (?) z której wydobyto fragment ceramiki kultury łużyckiej.

Kurhan otoczony był rowem powstałym przez wybranie ziemi użytej do sypania kopca, nie zaobserwowano go